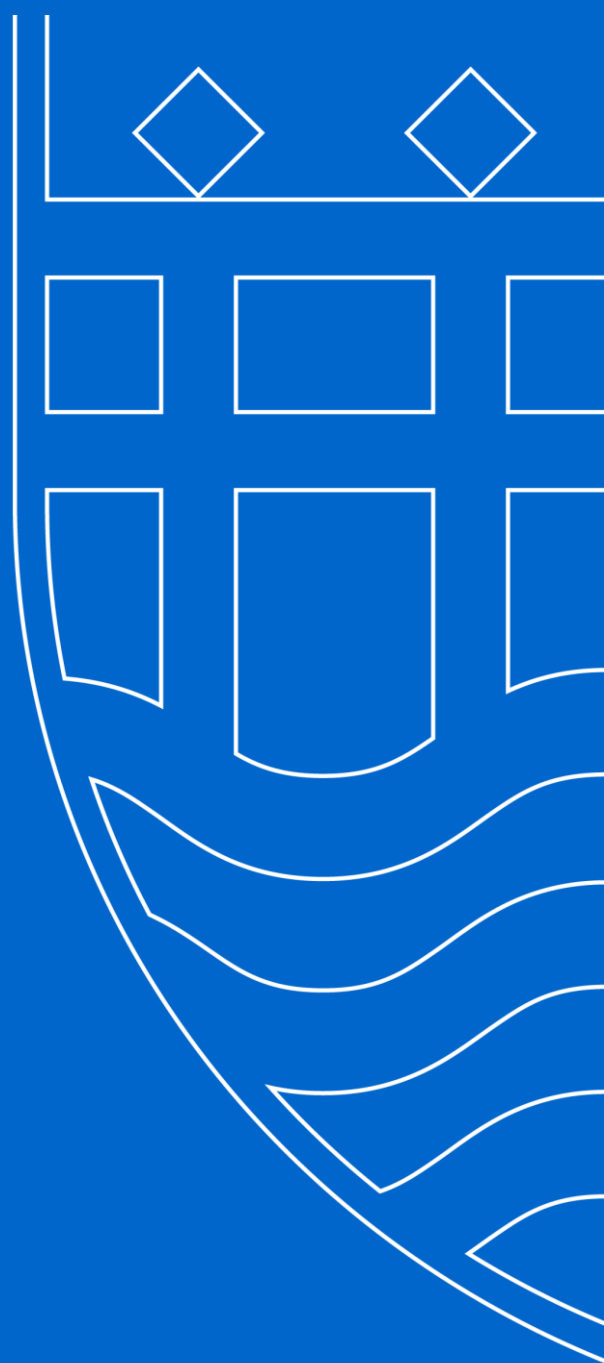

PLCSTYRKET FAGLIG OG PÆDAGOGISK LEDELSE AF FOLKESKOLERNE

Haderslev Kommune

Strategisk handleguide

revideret oktober 2023

Indhold

Indledning – fælles retning med plads til forskellighed	2
.....	2
Læsevejledning	3
Styrkelse af almenområdet gennem forebyggende og foregribende indsatser	4
Vejen til styrkede læringsfællesskaber for alle børn og unge	5
Børn og forældre - en inddragende tilgang	6
Mål- og indsatsplaner	8
Skolernes pædagogiske grundlag	9
En styrket skoleledelse – fagligt og pædagogisk	10
Faglig ledelse i de forebyggende indsatser	11
Faglig ledelse i de foregribende indsatser	11
Faglig ledelse i de indgribende indsatser	11
Skolelederens juridiske ansvar, når et barn har behov for en specialpædagogisk indsats	11
Skoleledelse i professionelle læringsfællesskaber	13
Skoleledelsen som professionelt læringsfællesskab	13
Distriktsrådet som professionelt læringsfællesskab	13
Pædagogisk Koordinationsudvalg (PKU) som professionelt læringsfællesskab	14
Struktur og organisering af de forebyggende, foregribende og indgribende indsatser	15
Mellemformer	16
Tværfagligt samarbejde og sammenhængende indsatser	17
En styrket pædagogisk praksis – konkrete tilgange	19

Indledning – fælles retning med plads til forskellighed

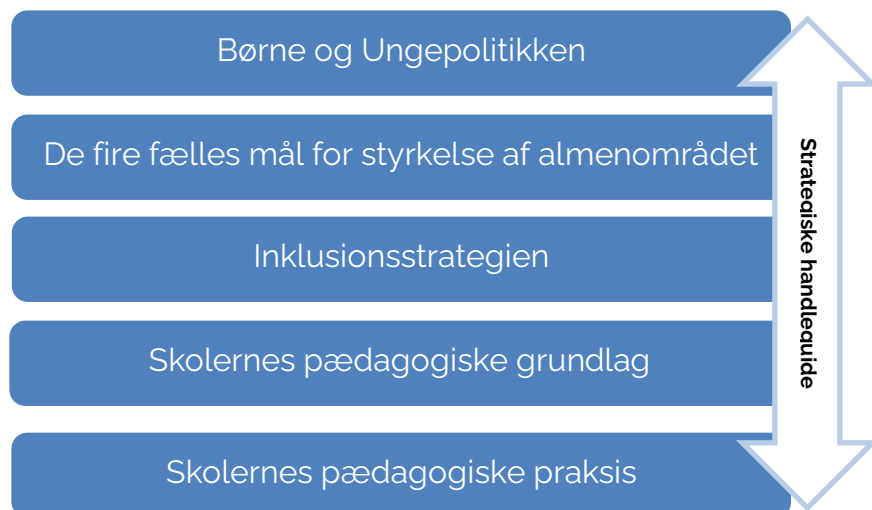
Der er ambitioner om at styrke almenområdet på folkeskolerne i Haderslev Kommune.

Et af målene er, at alle børn og unge hver dag bringes i en privilegeret position. Det stiller krav til de læringsmiljøer, vi skaber for børnene, når de er i skole. Læringsmiljøerne skal være varierede og give alle børn mulighed for at lykkes i løbet af skoledagen. Flere børn skal gives deltagelsesmuligheder i udviklende fællesskaber i almenområdet eller tættere på almenområdet, end det er tilfældet i dag.

Denne handleguide har til formål at omsætte Børne- og Ungepolitikken, de fire fællesmål for styrkelse af almenområdet og Inklusionsstrategien til konkrete handleanvisninger - både så der er sammenhæng til skolernes pædagogiske grundlag, men også i den måde vi konkret samarbejder på. Handlingsanvisningerne har til formål at skabe mere fælles retning og sikre større grad af ensartethed og kvalitet på folkeskolerne i Haderslev Kommune.

Folkeskolerne i Haderslev Kommune er samtidig forskellige. Forskellighed kan i arbejdet med at styrke almenområdet være en kæmpe styrke. Derfor er den strategiske handleguide både retningsgivende, samtidig med, at den gerne skal give plads til, at skolernes ramme, kontekst, traditioner og kultur kan være forskellige.

Den strategiske handleguide skal med andre ord binde, Børne- og Ungepolitikken, de fire fælles mål for styrkelsen af almenområdet og Inklusionsstrategien sammen med fælles og tydelige tilgange og systematikker, som kan række helt ud i det enkelte læringsfællesskab. Samtidig skal handleguiden gøre det på en måde, hvor den enkelte skole kan kvalificere, udmønte og oversætte lokalt, så der skabes værdi og mening i den professionelle praksis til gavn for elevernes læring og trivsel.

Læsevejledning

Den strategiske handleguide indeholder 8 områder.

Det første område er **stærkelse af almenområdet**, som beskriver hvordan der ved forebyggende, foregribende og indgribende indsatser arbejdes med udviklingen af den pædagogiske praksis gennem en sammenhængende og helhedsorienteret tilgang.

Område 2 beskriver **vejen til styrkede læringsfællesskaber**, som har fokus på udviklingen af fællesskaber med øgede deltagelsesmuligheder for alle børn og unge. Her beskrives hvordan pædagogiske indsatser forankres lokalt på den enkelte skole gennem hvert enkelt team i samarbejde med vejlederne i Pædagogisk Læringscenter (PLC), praksisvejledere og ved det tværfaglige samarbejde med Det rådgivende team og Familierådgivningen.

Gennem det 3. område beskrives hvordan skoleledelserne kontinuerligt udvikler og arbejder med **det pædagogiske grundlag** i et samarbejde med medarbejdere og skolebestyrelser.

Områder 4 og 5 beskriver hvordan **skoleledelsen** gennem en styrket faglig og pædagogisk ledelse, skal bidrage til at styrke og udvikle læringsfællesskaber på skolerne, så flere børn tilbydes deltagelsesmuligheder i almenområdet. Derudover illustreres og beskrives distriktsrådenes betydning som professionelt læringsfællesskab.

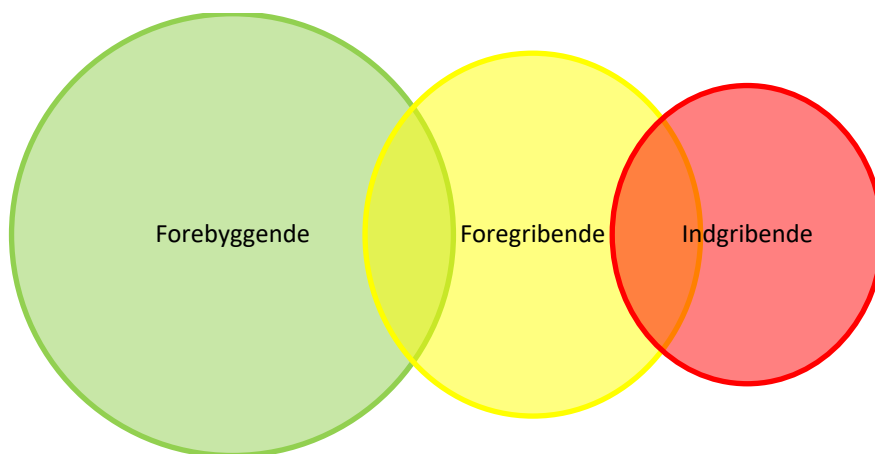
Struktur og organisering af de foregribende, forebyggende og indgribende indsatser beskrives i område 6, hvor det 7. område har fokus på **det tværfaglige samarbejde**.

Til sidst i handleguiden findes afsnittet **"En styrket pædagogisk praksis – konkrete tilgange"**, som kan anvendes i udviklingen af styrkede læringsfællesskaber. Afsnittet skal ses som inspiration til skolernes arbejde lokalt.

Styrkelse af almenområdet gennem forebyggende og foregribende indsatser

I Haderslev Kommune vil vi arbejde for, at alle børn og unge får det bedst mulige skoletilbud tæt på almenområdet.¹ Alle skoler i Haderslev Kommune arbejder som professionelle læringsfællesskaber, hvilket danner fundament for udvikling og styrkelse af de forpligtende læringsfællesskaber på skolerne.

For at lykkes med at styrke almenområdet, er det væsentligt, at de indsatser, vi samarbejder om, er rettet mod den pædagogiske praksis. Indsatserne kan være forebyggende, foregribende og indgribende, som illustreret i nedenstående model:

Med et øget fokus på de forebyggende og foregribende indsatser vil vi styrke udviklingen af inkluderende og forpligtende læringsfællesskaber på alle skoler og i hvert enkelt distrikt i Haderslev Kommune.

De indgribende indsatser iværksættes primært der, hvor der kræves en særlig indsats.

¹ Jf. Inklusionsstrategien: "Inkluderende og forpligtende fællesskaber" side 2

Vejen til styrkede læringsfællesskaber for alle børn og unge

I Haderslev Kommune forstår vi fællesskaber som en central og vigtig del af alle børn og unges liv. Central og vigtig fordi kernen i læringsfællesskaber netop understreger, at alle børn og unge er vigtige og har brug for at være en deltagende del af et fællesskab, hvor de kan lære, udvikles og vokse.²

Styrkelsen af almenområdet i Haderslev Kommune skal ske gennem konkrete pædagogiske indsatser, der understøtter og udvikler den daglige pædagogiske praksis på hver enkelt skole i kommunen.

For at sikre sammenhæng i både de forebyggende, foregribende og indgribende pædagogiske indsatser er det væsentligt, at der arbejdes systematisk og struktureret med de konkrete tiltag. Pædagogiske observationer og iagttagelser af læringsfællesskabet og af barnet eller den unge samt test som fx trivselsmålinger danner afsættet for iværksættelse af de forebyggende og foregribende pædagogiske indsatser.

Alle indsatser beskrives med tydelige mål i konkrete mål- og indsatsplaner, som både rettes mod læringsfællesskabet og barnet. De konkrete mål - og indsatsplan evalueres og justeres løbende.

I Haderslev Kommune er forebyggende indsatser kendetegnet ved, at teamet arbejder systematisk med; kvalitativt og kvantitativt data³, mål- og indsatsplaner, sparring, vejledning og ved inddragelse af barnet og forældre.

De forebyggende indsatser, som bliver iværksat og afprøvet, følges løbende op af evalueringer og dermed en justering af indsatserne, så der sigtes mod og følges op på de fastlagte mål og tegn, som fremgår af mål- og indsatsplanen.

Gennem et koordineret samarbejde mellem de enkelte teams på skolerne, vejlederne i Pædagogisk Læringscenter (PLC) og skoleledelsen udvikles og iværksættes de forebyggende pædagogiske indsatser, som styrker den pædagogiske praksis og dermed læringsfællesskabet og barnets deltagelses- og tilblivelsesmuligheder⁴.

² Jf. Inklusionsstrategien: "Inkluderende og forpligtende fællesskaber" side 2

³ Data, som kan anvendes ved de forebyggende tiltag, fremgår af afsnittet "En styrket pædagogisk praksis – konkrete tilgange"

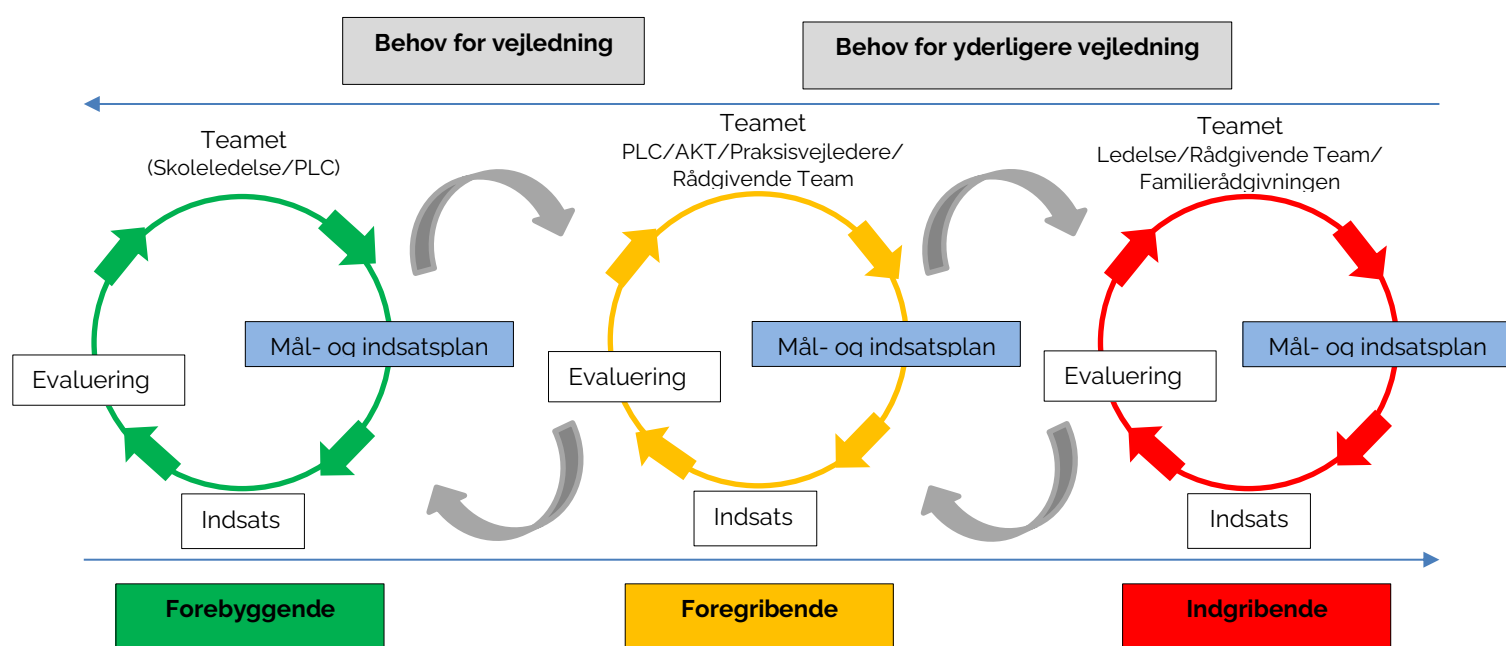
⁴ "Relationsudvikling i skolen": Gro Emmertsen Lund og Gitte Haslebo

Gennem den løbende opfølgning og evaluering vurderes det, om den forebyggende pædagogiske indsats medfører de ønskede effekter. I evalueringen af de forebyggende indsatser kan det vise sig, at disse ikke er tilstrækkelige, hvorfor der iværksættes en mere foregribende indsats.

I en foregribende indsats inddrages eksterne vejledere, som fx; praksisvejledere, Det rådgivende team og Familierådgivningen.

Barnet og forældrene er ligeledes en naturlig del af de foregribende pædagogiske indsatser.

Udviklingen af de pædagogiske indsatser og dermed af den pædagogiske praksis sker særligt gennem de forebyggende og foregribende indsatser.

I hvert led, dog særligt ved det forebyggende og foregribende, vil der være iværksat og afprøvet flere indsatser, som løbende bliver justeret og evalueret med afsæt i de beskrevne mål i mål- og indsatsplanen.

Det næste led iværksættes, når teamet og de tilknyttede vejledere eller samarbejdspartnere vurderer, der er behov for en yderligere udvikling af de pædagogiske tiltag.⁵

Børn og forældre - en inddragende tilgang

I Haderslev Kommune arbejdes der med at inddrage barnets stemme i tilrettelæggelsen af de indsatser, som involverer barnet.

⁵ "Aktionsforskning i læringsperspektiv": Julie Borup Jensen, Søren Frimann og Micki Sonne Kaa Sunesen

Barnet skal have direkte indflydelse på egen hverdag.

De 4 stærke udsagn fra Børne – og Ungepolitikken⁶ står derfor centralt i arbejdet med styrkelsen af almenområdet og dermed også i arbejdet med at skabe deltagelsesmuligheder for det enkelte barn i fællesskabet.

- Jeg bliver set, som den jeg er
- Jeg hører til i et fællesskab
- Jeg udfordres til at skabe de bedste forudsætninger for min fremtid
- Jeg støttes til at skabe et godt liv

Børne- og Familieudvalget 2023

Børn og forældrene skal både inddrages i arbejdet med udviklingen af de brede læringsfællesskaber, men også i arbejdet med at styrke barnets faglige, personlige og sociale kompetencer.

Dette arbejde kan bl.a. ske gennem elevsamtaler og ved skole-hjemsamtaler, men også gennem den løbende kommunikation og dialog,

Barnet og forældrene involveres også i arbejdet med indsatserne i mål- og indsatsplaner, hvor barnets stemme og forældrenes perspektiv beskrives

Mål- og indsatsplaner

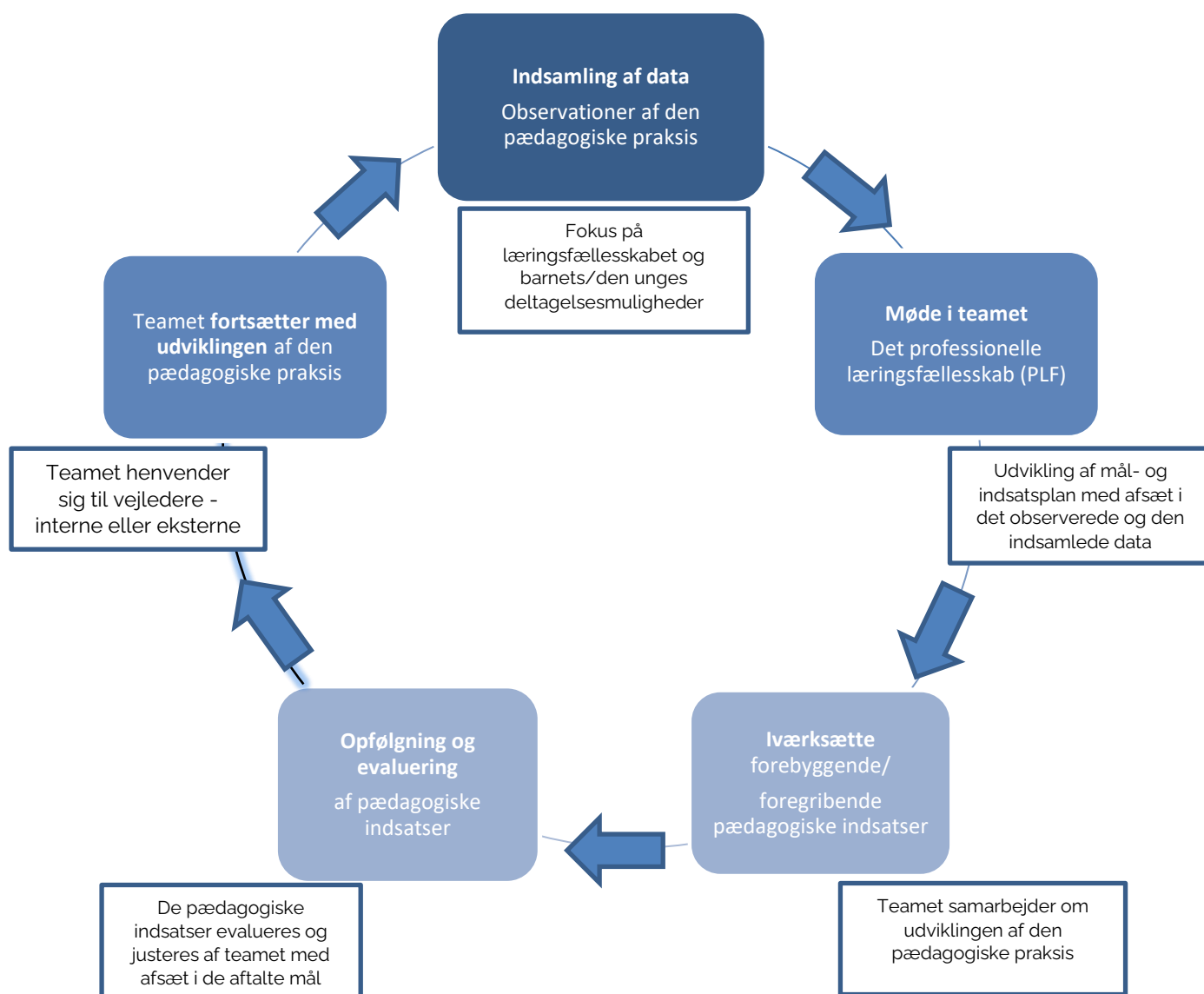
Alle skoler arbejder systematisk med udvikling, opfølgning og evaluering af de iværksatte pædagogiske indsatser gennem skriftlige mål- og indsatsplaner.

Mål- og indsatsplanerne skal tydeligt beskrive de opstillede mål for den pædagogiske indsats, tegn på hvordan man vil opnå målene, og hvornår de givne indsatser evalueres.⁷

Indsatserne i mål- og indsatsplanen udarbejdes altid som et led i både det forebyggende og foregribende arbejde.

Forud for en indgribende indsats skal der altid være arbejdet med forebyggende og foregribende pædagogiske indsatser. Indsatserne skal være tydeligt beskrevet og evalueret i konkrete mål- og indsatsplaner forud for en indgribende indsats iværksættes.

Processen for arbejdet med mål- og indsatsplaner er skitseret i nedenstående model:

⁷ Inspiration til mål- og indsatsplaner findes under afsnittet "En styrket pædagogisk praksis - konkrete tilgange"

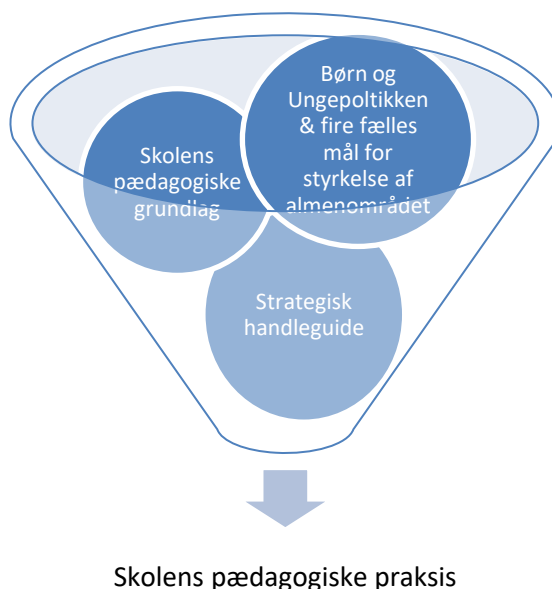
Skolernes pædagogiske grundlag

I Haderslev Kommune er der fokus på at forankre skolernes pædagogiske grundlag.

Det pædagogiske grundlag skal sætte fælles retning for det pædagogiske arbejde på skolerne. Det pædagogiske grundlag skaber et fælles sprog og en fælles forståelse for sammenhængen mellem trivsel, læring og udvikling på den enkelte skole.

Forankringen af skolernes pædagogiske grundlag sker gennem et vedholdende og kontinuerligt fokus fra ledelsen i samarbejdet mellem skolebestyrelsen, elevrådet og de fagprofessionelle.

Gennem arbejdet med det pædagogiske grundlag omsættes ambitionerne i Børne- og Ungepolitikken, de fire fælles mål for styrkelse af almenområdet og tilgangen i den strategiske handleguide til et styrket lokalt forankret fundament for den fortsatte udvikling af skolens pædagogiske praksis.

Skoleledelsen sikrer, at skolens pædagogiske grundlag løbende inddrages i skolens udviklingsarbejde.⁸

⁸ Inspiration til pædagogiske grundlag findes under afsnittet "En styrket pædagogisk praksis - konkrete tilgange"

En styrket skoleledelse – fagligt og pædagogisk

Faglig ledelse⁹ er væsentligt i arbejdet med at styrke almenområdet. Faglig ledelse er at oversætte og omsætte organisatoriske mål til faglige løsninger rettet mod kerneopgaven.

I nedenstående model – inspireret af Viviane Robinson, er der 5 ledelsesmæssige dimensioner, som er bærende for, at den faglige ledelse styrker skolernes arbejde med at skabe deltagelsesmuligheder for flere børn.

Både de forebyggende, foregribende og indgribende indsatser styrkes gennem faglig ledelse. Det er lederen, der har ansvaret for at sikre, at indsatserne i arbejdet med at skabe

⁹ [Elevcentreret skoleledelse – Blivklog](#)

deltagelsesmuligheder for flere børn i almenområdet, altid er understøttet gennem alle fem dimensioner uanset indsatsniveau.

Nedenstående er de forebyggende, foregribende og indgribende indsatser beskrevet på et overordnet organisatorisk niveau.

Faglig ledelse i de forebyggende indsatser

Langt de fleste børn trives i de almene læringsmiljøer. Lederen skal, sammen med medarbejderne sikre, at de **forebyggende indsatser** som f.eks. differentiering og fleksibel holddannelse er naturlige værktøjer, som indgår i tilrettelæggelsen af den daglige undervisning.

Andre tiltag kan være to-voksenordninger, co-teaching, særligt tilrettelagte "kursus" forløb inden for fagområder eller trivselsfremme herunder også med inddragelse af skolens faglige vejledere og ressourcepersoner.

Faglig ledelse i de foregribende indsatser

Der kan være situationer, hvor de forebyggende tiltag ikke er tilstrækkelige i arbejdet med at sikre fællesskabers eller enkelte børns læring og trivsel. I sådanne situationer kan der iværksættes en række **foregribende indsatser**. Målttede foregribende indsatser skal understøtte de børn, som har behov for en særlig indsats, så de i højere grad gives deltagelsesmuligheder i fællesskabet. Det er væsentligt, at foregribende indsatser altid rettes mod det fællesskab, hvori det enkelte barn skal gives deltagelsesmuligheder. De foregribende indsatser kan både tilrettelægges i læringsfællesskaber eller som en mellemform. En mere konkret beskrivelse af mellemformer findes i et kommende afsnit.

Faglig ledelse i de indgribende indsatser

Børn og unge visiteres kun til et indgribende skoletilbud, når ovenstående beskrevne indsatser er systematisk afprøvet og evalueret. Børn visiteres i en afgrænset periode på et år, hvor der er definerede lærings- og udviklingsmål. Barnets skoletilbud vurderes årligt ved revisitation med afsæt i en evaluering af barnets lærings- og udviklingsmål. Dette med henblik på, at det enkelte barn kan vende tilbage til almenområdet.

Skolelederens juridiske ansvar, når et barn har behov for en specialpædagogisk indsats

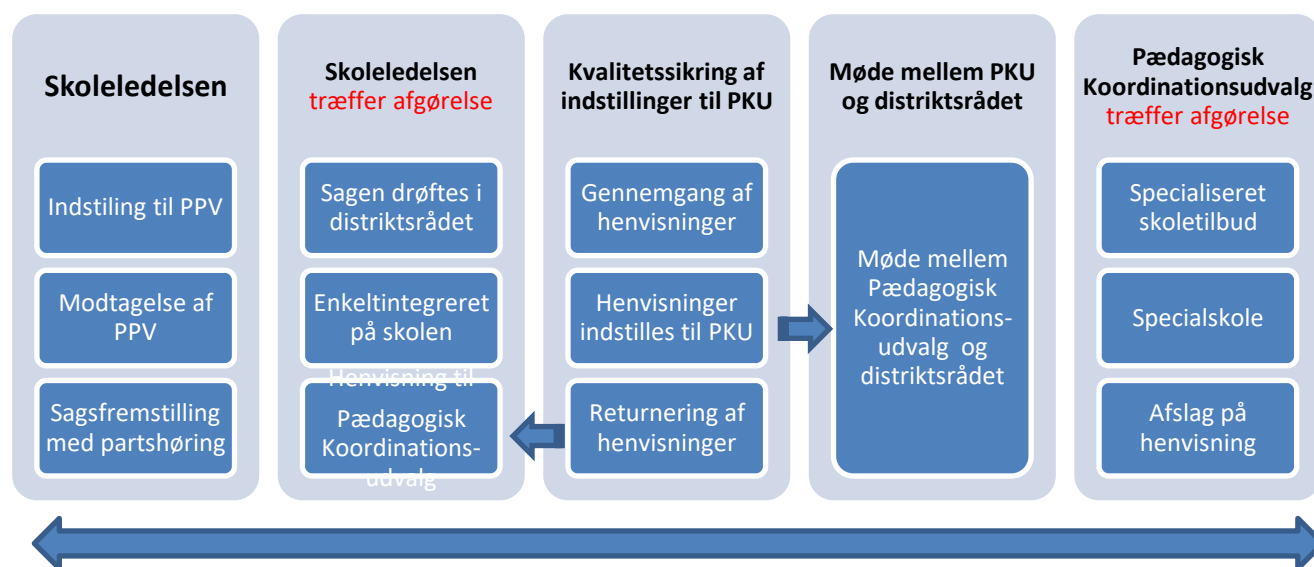
Når det vurderes, at et barn har behov for en mere indgribende indsats, skal der udarbejdes en pædagogisk-psykologisk vurdering (PPV). Den pædagogisk-psykologisk vurdering understøtter og kvalificerer skolens tilrettelæggelse af den specialpædagogiske indsats. Når der udarbejdes en PPV på et barn, er der en række forpligtelser, som skolens ledelse skal leve op til. Disse er kort skitseret i nedenstående model under overskriften *skoleledelsen*.

Hvis skolens ledelse vurderer, at barnets specialpædagogiske behov bedst understøttes af et mere vidtgående skoletilbud, henvises barnet til Pædagogisk Koordinationsudvalg (PKU)¹⁰.

Det er skolens ledelse, der sikrer, at relevante dokumenter videresendes til Pædagogisk Koordinationsudvalg – herunder også de indsatsbeskrivelser, som har været iværksat i det fællesskab, som barnet er en del af og omkring barnet.

Det er væsentligt at både mål, pædagogiske indsatser og evaluering af indsatserne fremgår tydeligt af de indsatsbeskrivelser, som fremsendes til Pædagogisk Koordinationsudvalg.

Iværksættelsen af mere indgribende indsatser sker gennem følgende trin:

¹⁰ Pædagogisk Koordinationsudvalg (PKU) beskrives nærmere i "Vejledning: Specialpædagogisk Bistand- folkeskolerne"

Skoleledelse i professionelle læringsfællesskaber

Hvis vi skal lykkes med at skabe deltagelsesmuligheder for flere børn i almenområdet, kræver det, at skoleledelserne samarbejder som professionelle læringsfællesskaber.

"Et professionelt læringsfællesskab er en inkluderende gruppe af mennesker, der motiveres af en fælles læringsvision, og som støtter og samarbejder med hinanden og finder måder til at forandre egen praksis gennem systematisk opsamling, undersøgelse og vurdering af data - og sammen lærer nye og bedre tilgange. Det professionelle læringsfællesskab fremmer læring og trivsel for børn og unge gennem udvikling af de professionelles egen læring."¹¹

Der er på skoleområdet en række formaliserede professionelle læringsfællesskaber for skoleledelserne i arbejdet med skabe deltagelsesmuligheder for flere børn i almenområdet.

Skoleledelsen som professionelt læringsfællesskab

Skoleledelserne arbejder på egen skole som professionelt læringsfællesskab. Skolelederne kan, når det er relevant, inddrage viden fra f.eks. skolens egne vejledere i PLC eller eksterne ressourcepersoner som f.eks. psykologer, forvaltningskonsulenter eller praksisvejledere. Skoleledelsernes arbejde som professionelt læringsfællesskab på egen skole er primært rettet mod de forebyggende og indgribende indsatser.

Distriktsrådet som professionelt læringsfællesskab

I de tre distrikter samarbejder skolelederne gennem distriktsrådene om at styrke almenområdet. De enkelte distriktsråd samarbejder både om forebyggende, foregribende, indgribende indsatser. Det enkelte distriktsråd har, med afsæt i et fælles kommissorie for distriktsrådssamarbejdet, udarbejdet en fast struktur for, hvorledes de sikrer samarbejdet og fælles læring i forhold til både forebyggende, foregribende og indgribende indsatser

I distriktsrådene kan den enkelte skoleleder, gennem fælles læring, få hjælp til at finde nye og bedre tilgange i arbejdet med konkrete udfordringer i udviklingen af deltagelsesmuligheder for flere

¹¹ Albrechtsen (2013), Dafour & Marzano (2015), Hargreaves & Fullan (2016)

børn i almenområdet. Praksisvejledernes viden og erfaringer inddrages ligeledes i den fælles læring i distriktsrådet.

Samarbejdet omkring de fælles problemstillinger i distriktsrådene er en foregribende indsats, som sker forud for en mere indgribende indsats, som eksempelvis en henvisning til Pædagogisk Koordinationsudvalg.

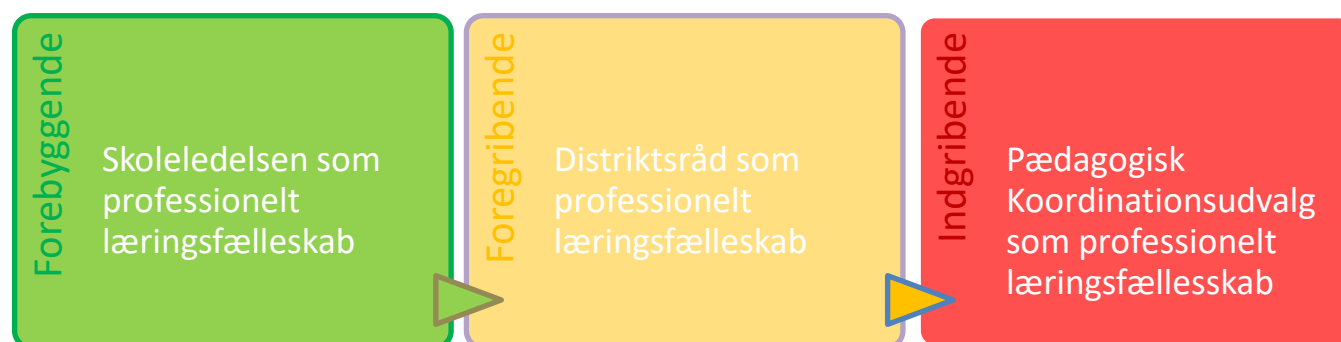
Pædagogisk Koordinationsudvalg (PKU) som professionelt læringsfællesskab

Pædagogisk Koordinationsudvalg træffer afgørelse om et eventuelt specialiseret skoletilbud til et barn eller en ung.

Det er væsentligt for afgørelserne, at de bliver truffet på et data- og evidensinformeret grundlag. Når det pædagogiske koordinationsudvalg træffer afgørelse om et mere indgribende skoletilbud, vil det altid ske med afsæt i dokumentation i form af bl.a. en pædagogisk-psykologisk vurdering (PPV), skolens indstilling og den udarbejdede mål- og indsatsplan, men også på baggrund af en konkret dialog mellem distriktsrådet, de tværgående ressourcepersoner og de fagprofessionelle. Før skolelederen eller distriktsrådet træffer afgørelse om et mere indgribende skoletilbud, er det den enkelte skoleleders ansvar, at der har været iværksat forebyggende og foregribende pædagogiske indsatser gennem et systematisk og implementerende arbejde med mål- og indsatsplaner lokalt på egen skole.

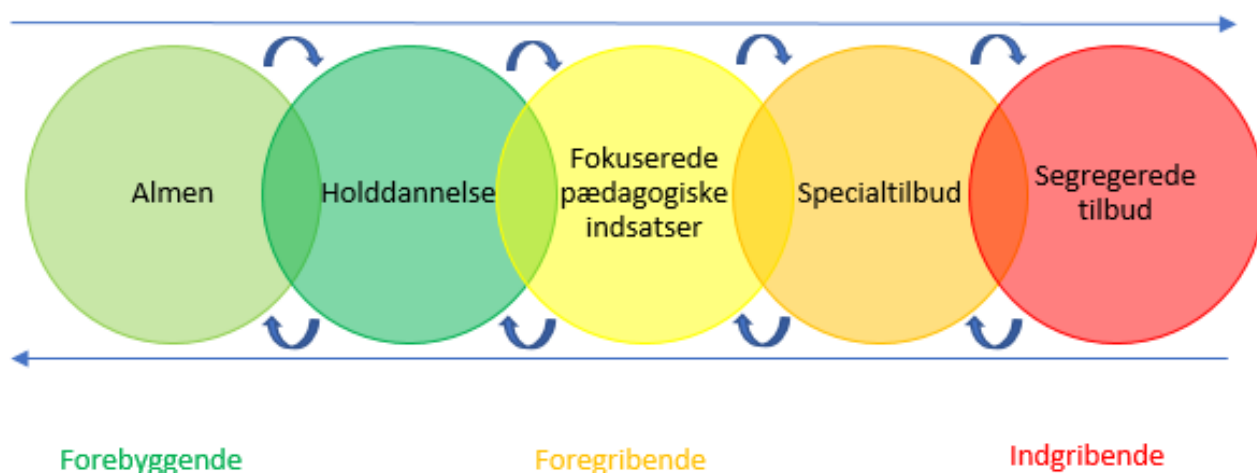
Skolelederen sikrer ligeledes, at der gennem distriktsrådet har været foregribende dialoger, hvor distriktsrådet, som professionelt læringsfællesskab, har drøftet mulige forebyggende eller foregribende pædagogiske indsatser i distriktet.

De professionelle læringsfællesskaber på tværs af skoler:

Struktur og organisering af de forebyggende, foregribende og indgribende indsatser

Skolerne arbejder ud fra en helhedsorienteret tilgang, hvor der er fokus på udviklingen af sammenhængende overgange mellem de etablerede skoletilbud. En tilgang der understøtter mulighederne for tilbagevenden fra de mere indgribende, segregerede skoletilbud til de mindre indgribende.

I arbejdet med at styrke almenområdet er der særligt fokus på udviklingen af de forebyggende og foregribende tilgange.

Strukturen og organiseringen skal sikre et fokus på fællesskabet fremfor individet. Målet er, at flere børn og unge forbliver i deres nærmiljø og, at rammerne understøtter flere børn og unges læring og udvikling i fællesskaber.¹²

På almenområdet arbejdes der med nogle eller flere af følgende forebyggende værktøjer; undervisningsdifferentiering, fleksibel holddannelse, fokuserede pædagogiske indsatser beskrevet gennem konkret mål- og indsatsplaner, udvikling af mellemformer og CO-teaching indenfor skolens rammer.

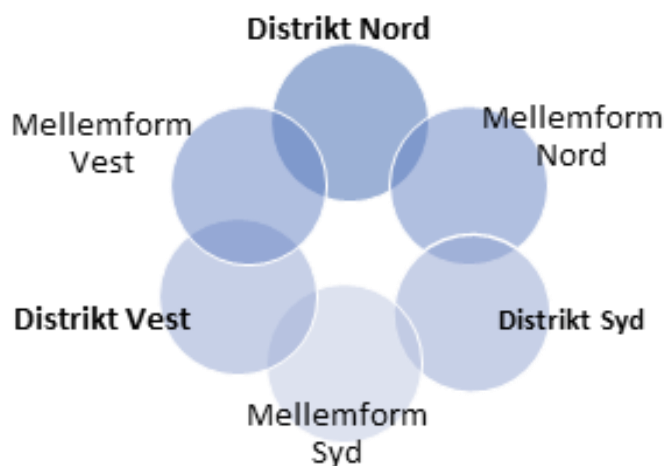
Med afsæt i Haderslev Kommunes målsætning om, at flest mulige børn bevarer tilknytningen til nærmiljøet, arbejdes der målrettet med at skabe deltagelsesmuligheder for alle børn i eller så tæt på almenområdet som muligt, og når det giver værdi for det enkelte barn.¹³

¹² Inklusionsstrategien: "Inkluderende og forpligtende fællesskaber"

¹³ [Organisering af den specialpædagogiske bistand | Børne- og Undervisningsministeriet \(uvm.dk\)](#)

Mellemformer

Lokalt på hver enkelt skole og i de enkelte distrikter kan der udvikles og etableres mellemformer. Mellemformer organiseres som et læringsfællesskab mellem det almene og de specialiserede skoletilbud.

Mellemformer i Haderslev Kommune er mindre læringsfællesskaber forankret i almenområdet, som struktureres og organiseres mellem det almene- og det segregerede område.

Kendetegnende for mellemformer er, at de er afklarende og styrkende forløb, som giver barnet/den unge, de bedste muligheder for tilbagevenden til det læringsfællesskab, som de er en naturlig del af.

Mellemformer skal således både styrke læringsfællesskabet og det enkelte barn/den unge.

I arbejdet med og ved udviklingen af mellemformer er der følgende kriterier, som skal opfyldes:

- ❖ Den enkelte mellemform er altid velbeskrevet med; formål, indhold, metode og pædagogik.
- ❖ Arbejdes der altid med læringsfællesskabet omkring barnet og den progressive udvikling af barnets faglige og sociale kompetencer
- ❖ Udarbejdes der en handleplan med en beskrevet målsætning for forløbet og en tydelige plan for opfølgning og evaluering af den pædagogiske indsats
- ❖ Inddrages forældrene aktivt både i forhold til indsats og handleplan, og der er tydelige rammer for samarbejdet mellem barn/ung, hjem og dagtilbud/skole
- ❖ Vil barnets perspektiv altid blive mødt og inddraget i arbejdet med udformningen af handleplanen/mål- og indsatsplanen
- ❖ Er barnet tilknyttet, og vil opleve sig som en del af et læringsfællesskab
- ❖ Tages der afsæt i forløb, som iværksættes i en afgrænset periode
- ❖ Vil der være et tæt og forpligtende samarbejde mellem teamet omkring det primære læringsfællesskab og personalet i mellemformen

Tværfagligt samarbejde og sammenhængende indsatser

I det tværfaglige samarbejde er der fokus på børn, unge og familier, som har brug for særlig opmærksomhed.

På tværs af ledere og de fagprofessionelle i; dagtilbud, skoler, Det rådgivende team og Familierådgivningen etableres det tværfaglige samarbejde for at styrke udviklingen af sammenhængende indsatser.

Det tværfaglige samarbejde udvikles og understøttes i Haderslev Kommune gennem relationel koordinering¹⁴, og er på skoleområdet med til at styrke barnets deltagelsesmuligheder ind i fællesskabet.

Skoleledelsen og lederne af de tværgående enheder har ansvaret for organiseringen af de strukturer og processer, som skal understøtte det tværfaglige samarbejde og dermed de sammenhængende indsatser.

¹⁴ "Sammenhængende ledelse, indsatser og løsninger" Carsten Hornstrup og Jacob Storch

Det tværfaglige samarbejde omkring sammenhængende indsatser illustreres i modellen¹⁵:

Teamet	•Bekymring omkring barnet/familien
Netværksmøde	•Barnet, forældre, teamet og ledelse
Arbejds møde	•Etableres med samtykke fra forældrene •Deltagere er: Fagprofessionelle, vejledere/rådgivere og ledelse •Formål: Koordinere de sammenhængende indsatser
Netværksmøde	•Barnet/familien, fagprofessionelle, vejledere/rådgivere og ledelse
Sammenhængende indsatser	•Iværsetter indsatserne; Rådgivere/vejledere, fagprofessionelle og ledelse
Opfølgning og evaluering	•Barnet/familien, fagprofessionelle, vejledere/rådgivere og ledelse

¹⁵ Til at understøtte det tværfaglige samarbejde er der i Haderslev Kommune udviklet "Trivselsguiden".

En styrket pædagogisk praksis – konkrete tilgange

Nedenstående oversigt henviser til en række forebyggende og foregribende tiltag, som kan iværksættes. Listen er til inspiration:

Forebyggende indsatser		
Tiltag:	Aktør	Indsats:
Kvalitativ og kvantitativ data	Teamet	• Pædagogiske iagttagelser og observationer • Klasselog • Elevinterviews • Individuelle elevsamtaler • National trivselsundersøgelse • TOPI • Hjernen og Hjertet • Klassesivsel.dk
Dokumentation og handleplaner/mål- og indsatsplaner	Teamet	• Faglige og sociale årsplaner • Trivselsforløb • Mål- og indsatsplaner for læringsfællesskabet • Mål- og indsatsplaner for eleven Inspiration til handleplaner findes via: 25.7 SMTTE – en dynamisk model til planlægning, gennemførelse, evaluering og refleksion Pædagogik – introduktion til pædagogens grundfaglighed (systime.dk) Videnproducerende Skoler – AGORA Gratis download af KRAP metoderne
Forældre-samarbejde	Teamet Forældre	• Løbende kontakt via Aula • Skolehjemsamtaler • Opfølgende møder • Netværksmøder • Familierådslagning

Foregribende indsatser		
Tiltag:	Aktører	Indsats
Sparring og vejledning	Teamet, vejleder eller rådgiver	Vejleder fra PLC: • Fokuserede pædagogiske observationer • Deltagelse i teammøder • Udvikling af mål- og indsatsplan for læringsfællesskabet med opfølgning og evaluering • Inddragelse af børnegruppen • Orientering af forældre • Arbejdsrunde med teamet Samarbejde med praksisvejleder • Fokuserede pædagogiske observationer • Deltagelse i teammøder

		• Videreudvikling af mål- og indsatsplan for læringsfællesskabet med opfølgning og evaluering • Inddragelse af elevfællesskabet • Orientering af forældre • Arbejds møde med teamet, vejleder fra skolen og ledelse Psykolog eller rådgiver fra Det rådgivende team • Fokuserede observationer • Deltagelse i teammøder • Kvalificering af mål- og indsatsplan for læringsfællesskabet med opfølgning og evaluering • Inddragelse af elevfællesskabet og barnet/den unge • Orientering af forældre • Arbejds møde med teamet, vejleder fra skolen, praksisvejleder
Pædagogiske indsatser	Teamet Vejleder	• Undervisningsdifferentiering • Struktur i klasserummet • Klasserumsledelse • KaMiBe • ICDP • CO-teaching • Holddannelse • Mellemform på skolen • Implementering af specialpædagogisk viden og indsatser • Selvregulering/arousal • Anerkendende kommunikation • Relationsarbejde • Karakterstyrker • Bombe-kursus • Sammenhængende overgange
Netværksmøde	Team, vejleder, ledelse, barn og forældre samt ledelse	• Samarbejds møde med barn, forældre, teamet, vejledere og rådgivere samt ledelse
Tværfagligt samarbejde med familierådgivningen	Team, vejleder, skoleledelse, familierådgivningen, barn og forældre	Efter aftale med familien, vejlederen og skoleledelsen inddrages familierådgivningen i det videre arbejde med barnet/den unge. Familierådslagning • Samarbejds møde med team, vejleder fra skolen, barn og forældre • Gennemgang af individuel mål- og indsatsplan med opfølgning og evaluering Underretning

		• Netværksmøde med team, vejleder fra skolen, praksisvejleder, familievejleder, barn og forældre • Gennemgang af den individuelle mål- og indsatsplan med opfølgning og evaluering • Underretning
PPV	Skoleledelse, Rådgivende Team og forældre	• Efter aftale med forældrene ved et netværksmøde indstilles barnet/den unge til en pædagogisk psykologisk vurdering (PPV)
VISO	Skoleledelse, rådgivende psykolog og forældrene	• Efter aftale med forældrene ved et netværksmøde indstilles barnet/den unge til VISO-forløb
Distriktsrådet	Skoleledelse Skoleledere i distriktet Pædagogisk konsulent Praksisvejledere Børn- og Ungechef	• Efter aftale med forældrene ved et netværksmøde kan skoleledelsen søge sparring og vejledning ved distriktsrådet. • Distriktsrådet giver sparring og vejledning med fokus på udviklingen af læringsfællesskaber for alle børn og unge i lokalmiljøet.

Efter arbejdet med målrettede pædagogiske indsatser kan der iværksættes indgribende tiltag.

Indgribende indsatser		
Tiltag:	Aktører:	Indsats
Henvielse til Pædagogisk Koordinationsudvalg (Visitation)	Skoleledelse, rådgivende psykolog og forældrene	• Skoleledelsen kan henvise barnet/den unge til specialpædagogisk bistand gennem Pædagogisk Koordinationsudvalg efter aftale med forældre og rådgivende psykolog. • En henvielse kræver: - Der er udarbejdet en PPV - Der har været iværksat forebyggende og foregribende pædagogiske indsatser - Der er en velbeskrevet handleplan/Mål- og indsatsplaner, som dokumenterer de iværksatte pædagogiske indsatser

Inspiration til arbejdet med skolens pædagogiske grundlag:

[Pædagogisk grundlag - Skolestyrken](#)

[Skolens fælles pædagogiske og didaktiske grundlag \(heguddannelser.dk\)](#)

[Det pædagogiske grundlag | emu danmarks læringsportal](#)

Skolen på Islands Brygge: [Skolens pædagogiske grundlag | Skolen på Islands Brygge \(aula.dk\)](#)

Espergærde skole: [Pædagogisk grundlag | Espergærde Skole \(aula.dk\)](#)

Pædagogik og Læring
September 2023

